

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM

MŠ ROVENSKO POD TROSKAMI

Anotace

Školní vzdělávací program Mateřské školy Rovensko pod Troskami (dále ŠVP RPT) byl zpracován jako metodická pomůcka pro konkrétní práci pedagogů. Je to dokument veřejný a zároveň pracovní, určený pedagogům, rodičům i veřejnosti. Je zpracován pro dvoutřídní mateřskou školu s právní subjektivitou, jejímž specifickým je soužití dvou výchovně-vzdělávacích modelů v jednom zařízení. Sjednocuje to, co je jim společné a na druhé straně ponechává volnost pro tvořivé uchopení a rozpracování oběma třídami. Jedna třída pracuje podle programu Waldorfská mateřská škola, druhá si vytvořila vlastní program s názvem *Barevný rok* na základě osobnostně orientovaného modelu.

ŠVP RPT je strukturován a vypracován podle zásad Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání, čj. 32 405/2004-22 (RVP PV).

Centrálním tématem je koloběh roku s jeho čtyřmi ročními obdobími, zpracovaný s ohledem na osobité zaměření tříd. ŠVP RPT podává ucelenou informaci o filosofii, cílech a záměrech školy. Je vodítkem pro pedagogy, aby jejich působení bylo smysluplné, za jakých podmínek by mělo probíhat, které formy a metody budou využívat, aby jejich působení přispívalo k rozvoji dítěte. Přináší informace o vzdělávacím prostředí školy, o její organizaci, jaké aktivity a proč se dětem nabízí.

Je zde zachycen základní evaluační systém, poskytující škole zpětnou vazbu včetně sebereflexe pedagogů a hodnocení pokroků dětí.

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM

MATEŘSKÁ ŠKOLA ROVENSKO POD TROSKAMI

I. ÚVOD	3
II. IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE O ŠKOLE	3
III. OBECNÁ CHARAKTERISTIKA ŠKOLY	4
Vymezení hlavního účelu a předmětu činnosti podle zřizovací listiny	4
IV. PODMÍNKY VZDĚLÁVÁNÍ	4
Personální zajištění	4
Řízení mateřské školy	5
Věcné podmínky	5
Životospráva	6
Péče o pořádek a čistotu	6
Hygiena	6
Stravování	6
Psychosociální podmínky	7
V. ORGANIZACE VZDĚLÁVÁNÍ	7
Vnitřní uspořádání školy	7
Metody a formy vzdělávání, zaměření třídy	8
VI. CHARAKTERISTIKA VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU	9
Vzdělávací cíle a záměry	9
Uskutečňované druhy a formy činností	10
Činnosti spontánní	10
Činnosti řízené	10
Činnosti relaxační a odpočinkové	10
Organizační formy práce s dítětem	10
Používané metody	11
VII. VZDĚLÁVACÍ OBSAH	12
Centrálním tématem ŠVP je koloběh roku s jeho čtyřmi ročními obdobími.	12
I. třída „Barevný rok“	12
1. okruh – Barevný podzim	13
2. okruh – Bílá zima	14
3. okruh – Rozkvetlé jaro	16
4. okruh – Veselé léto	17
II. třída - s waldorfskou pedagogikou	18
Uspořádání života dítěte ve waldorfské třídě mateřské školy	19
Stručná charakteristika jednotlivých celků:	20
Funkce a smysl těchto celků:	21
VIII. SPOLUPRÁCE S RODIČI	22
IX. EVALUAČNÍ SYSTÉM	22
Prostředky (metody a techniky)	23
Časový harmonogram hodnocení	24
X. ZÁVĚR	24
XI. POUŽITÁ LITERATURA	24

Zpracovaly: Dana Brožková
Jana Otmarová
Monika Hůlková
Blažena Malá

Zpracováno:
Projednáno:

I. ÚVOD

„Není nadále vhodné vyžadovat od vzdělání, aby bylo v tradičním duchu založeno na velkém množství znalostí převážně poznávacího charakteru.... Má-li být vzdělávání úspěšné, musí být založeno na čtyřech základních typech učení, které se v průběhu života každého jedince stanou v jistém smyslu pilíři jeho rozvoje: Učit se poznávat, což znamená osvojovat si nástroje pochopení, učit se jednat, abychom byli schopni tvořivým způsobem zasahovat do svého prostředí, učit se žít společně, abychom dokázali spolupracovat s ostatními a mohli se tak podílet na všech lidských činnostech, učit se být ve smyslu základního procesu utváření vlastní osobnosti, v návaznosti na tři předcházející pilíře. Široké, celou skutečnost zahrnující pojetí učení, by mělo každému jedinci dát možnost objevit, odkrýt a obohatit svůj tvořivý potenciál, vynést na světlo poklad, který je v každém z nás skryt. Znamená to, že od instrumentálního konceptu vzdělávání jako procesu, kterému se podrobujeme proto, abychom dosáhli specifických cílů (v podobě dovedností, schopností nebo ekonomicky využitelné způsobilosti) se přechází k pojetí, které zdůrazňuje rozvoj celé osobnosti”.

(Učení je skryté bohatství - formulovala Mezinárodní komise UNESCO

Vzdělávání pro 21. století)

II. IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE O ŠKOLE

Název: Mateřská škola Rovensko pod Troskami

Sídlo: Revoluční 440

IČO: 709 98 108

telefon: 481 382 205

e mail: materskola@quick.cz

ředitelka: Bc. Dana Brožková

Zřizovatel: Město Rovensko pod Troskami

Sídlo: Náměstí prof. Drahoňovského 1

IČO: 002 76 073

telefon: 481 382 236

III. OBECNÁ CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Vymezení hlavního účelu a předmětu činnosti podle zřizovací listiny

- 1) Mateřská škola Rovensko pod Troskami je příspěvkovou organizací Města Rovensko pod Troskami. Zajišťuje všestrannou péči o děti zpravidla ve věku od tří do šesti let a rozvíjí specifické formy výchovného působení na děti. Dále zabezpečuje stravování dětí a zaměstnanců MŠ.
- 2) Součástí příspěvkové organizace je Školní jídelna - výdejna MŠ Rovensko p. Tr.

Budova mateřské školy Rovensko pod Troskami byla postavena jako typizovaná dvoupodlažní budova v akci Z a otevřena v roce 1977.

Předtím byla mateřská škola umístěna v prostorách tzv. „malé“ školy, kde jsou dnes třídy 1. stupně ZŠ a speciální třída ZŠ Rovensko p. Tr.

V lednu 2003 získala mateřská škola právní subjektivitu.

Obědy vaří školní kuchyň sousední základní školy.

IV. PODMÍNKY VZDĚLÁVÁNÍ

Personální zajištění

V mateřské škole pracuje 5 pedagogických pracovníků včetně ředitelky. Ředitelka a jedna učitelka pracují na 50% úvazek. 4 učitelky mají odbornou pedagogickou kvalifikaci pro učitelky MŠ a dlouholetou pedagogickou praxi. Jedna učitelka studuje SpgŠ. Ředitelka má vysokoškolské vzdělání. Pro práci v alternativní třídě absolvovaly dvě učitelky odborný Seminář waldorfské pedagogiky, třetí jej studuje.

Vydávání jídla a úklid budovy zajišťují další dvě pracovnice.

Řízení mateřské školy

Významnou roli v chodu mateřské školy hraje spolupráce všech pracovníků, jejich vzájemná vstřícnost, ochota a souhra pedagogického i provozního personálu. Za nejdůležitější považujeme rozvíjení vzájemné komunikace mezi všemi pracovníky mateřské školy, otevřené řešení zásadních situací a

předcházení nedorozumění. Vstřícné působení kolektivu se pozitivně odráží na vztazích mezi dětmi i ve vztazích s rodiči.

Řízení a vedení MŠ vychází z obecně platných zákonů a předpisů. Hlavní principy jsou stanoveny v *Provozním řádu*. Povinnosti, pravomoci a úkoly pracovníků jsou vymezeny v *Organizačním řádu* a náplních práce pracovníků. Při řízení je podporována participace všech členů kolektivu na rozhodování o zásadních otázkách života školy. Kontrolní a evaluační činnosti zahrnují postupně všechny stránky chodu MŠ. Z výsledků kontrolní činnosti budou vyvozovány závěry pro další práci.

Spolupracujeme se zřizovatelem - Městem Rovensko pod Troskami a dalšími orgány státní správy a samosprávy, se Základní školou v Rovensku pod Troskami, s Pedagogicko-psychologickou poradnou v Semilech a s dětskými pediatry.

Věcné podmínky

Mateřská škola je situována v blízkosti základní školy a sportovní haly s výhledem do krásného parku. Velmi blízko máme do lesa i do areálu Boreckých skal. Proto je vzdělávací program zaměřen především na environmentální výchovu a na činnosti, které probíhají v přírodních podmínkách, jako jsou vycházky a výlety do okolí. V areálu MŠ je školní zahrada, která je využívána po celý rok a byla vybavena z grantu EU podle programu Enviromentální zahrada.

Vnitřní i venkovní prostory splňují bezpečnostní a hygienické normy podle platných předpisů.

Ve vybavení tříd převládá přírodní materiál jako je textil, dřevo a další přírodniny. Hračky, pomůcky i učební pomůcky jsou v dostatečném množství.

Obě třídy mají bohatou knihovnu pro děti i učitelky. Odbornou literaturu z oblasti klasické i alternativní pedagogiky, psychologie, poradenství si mohou zapůjčit i rodiče.

Vybavení mateřské školy budeme nadále postupně modernizovat.

Životospráva

Péče o pořádek a čistotu

Pobyt v čistém a upraveném prostředí, kde má každá věc své místo je důležitým výchovným momentem, na kterém se podílejí všichni zaměstnanci školy. Pracovnice provozu mají na starosti úklid prostor a praní prádla. Úklid hraček, pomůcek a doladění prostoru dekoracemi je dílem učitelek a dětí.

Hygiena

Děti přirozeně používají WC a umývárny podle potřeb. Každé dítě má svůj ručník a hřeben na stálém místě označeném jeho značkou, stálé místo má i v šatně, kde má značkou označené ramínko s kapsářem na oblečení.

Při odpočinku má každé dítě povlečené své lehátko a převléká se do pyžamka.

V každé třídě jsou k dispozici papírové kapesníky.

Dbáme na vhodné oblékání dětí, mokré věci dosoušíme na radiátorech, na obuv jsme pořídili vysoušeče.

Během dne větráme, před spaním důkladně.

Stravování

Jídlo je připravováno ve školní kuchyni ZŠ a do MŠ je dováženo v termoboxech. Podle požadavků KHS máme zpracován systém kritických bodů HCCP. Mezi jednotlivými podávanými pokrmy jsou dodržovány tříhodinové intervaly. Do jídla děti nenutíme, snažíme se je však motivovat, aby vše alespoň ochutnaly a získaly tak správné stravovací návyky. Pitný režim v mateřské škole je zajištěn. Dětem je nabízen celodenně slazený a neslazený čaj či jiné nápoje. Při pobytu na školní zahradě jsou k dispozici termosy s nápoji a na delší vycházku si děti nosí pití s sebou.

Psychosociální podmínky

Snažíme se vytvořit pohodové klima bez stresů, aby se ve vztazích mezi dospělými i mezi dětmi mohla projevovat vzájemná důvěra, tolerance, ohleduplnost a zdvořilost, solidarita, vzájemná pomoc a podpora. Chceme, aby se děti i dospělí cítili v prostředí MŠ dobře, spokojeně, jistě a bezpečně.

Považujeme za velmi důležité, abychom dětem předžívali takové chování a jednání, které je hodno nápodoby.

Učitelky respektují potřeby dětí (obecně lidské, vývojové i individuální) a pomáhají v jejich naplňování. Pravidla pro vzájemnou dohodu a pohodu, porozumění a přátelství si v každé třídě vytvářejí učitelky společně s dětmi na začátku školního roku.

V. ORGANIZACE VZDĚLÁVÁNÍ

Vnitřní uspořádání školy

Kapacita školy je 50 dětí ve dvou věkově smíšených odděleních.

Jedna třída je alternativní, pracuje podle zásad waldorfské pedagogiky, druhá prezentuje osobnostně orientovaný model.

Rodiče si vybírají podle svého zájmu.

Každá třída má své uspořádání dne, které je natolik flexibilní, že umožňuje reagovat na aktuální změny v potřebách dětí – poměr spontánních a řízených činností je v denním programu vyvážený. V rámci jednotlivých tříd jsou připravovány třídní vzdělávací programy tak, aby odpovídaly věku, možnostem, zájmům a potřebám dětí konkrétní třídy a svou formou způsobu práce pedagoga.

Děti mají dostatek času i prostoru pro spontánní hru. Mají možnost účastnit se společných aktivit individuálně, skupinově, frontálně v malých, středně velkých i velkých skupinách. Na základě svého rozhodnutí mají také možnost se nabízené činnosti neúčastnit. Je respektováno soukromí dětí.

Metody a formy vzdělávání, zaměření třídy

Specifikem naší mateřské školy je soužití dvou výchovně-vzdělávacích modelů pod jednou střechou. Třída s waldorfskou pedagogikou získala od 6. února 2002 statut udělený *Mezinárodním sdružením waldorfské pedagogiky* dnes IASWECE se sídlem ve švédské Järně.

Druhá třída pracuje podle programu *Barevný rok*, který je strukturován podle požadavků RVP PV.

Vzdělávání v mateřské škole je cílevědomý a plánovaný proces, v němž se ve vzájemné rovnováze prolínají spontánní a řízené aktivity. Proces vzdělávání neprobíhá pouze v didakticky zaměřených činnostech, ale v průběhu celého dne v MŠ, při všech činnostech a ve všech situacích.

Didakticky zacílené činnosti, které jsou pedagogy přímo nebo nepřímo motivované, jsou specifickou formou předškolního vzdělávání. Děti se učí především na základě praktické zkušenosti, přímými zážitky, klademe důraz na prožitkové učení, interaktivní proces.

Práce s dětmi je diferencována podle věku dětí. Ti nejstarší mají náročnější povinnosti v rámci života mateřské školy, což v nich vytváří pocit odpovědnosti a kladně působí na jejich schopnost soustředění. Děti jsou zvyklé přijímat a řešit přicházející problém bez pomoci dospělého, jsou tvořivé a na základě zkušeností nabytých v MŠ také samostatné. Život ve věkově smíšené třídě pomůže dětem vytvářet přirozené sociální vztahy s kamarády. Starší děti vede k odpovědnosti a pomoci mladším a slabším, pro mladší děti je zdrojem přirozené nápodoby.

Velice významným momentem pro život v MŠ je pravidelný rytmus – střídání činností, odpočinku a jídla – v průběhu dne, týdne i roku. Tomuto rytmu je podřízen i režim dne. Snažíme se o rovnováhu mezi volnou hrou dětí, rozvíjející jejich vlastní iniciativu a mezi tvůrčí společnou činností skupiny vedené učitelkou.

Rozvíjíme u dětí jejich sebevědomí, sebedůvěru, sebeúctu a kladné sebehodnocení, které jsou východiskem pro možnost prožít život bez pocitu ohrožení a bez strachu.

VI. CHARAKTERISTIKA VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Vzdělávací cíle a záměry

Cílem je, aby dítě, které opouští mateřskou školu před nástupem do základní školy, bylo

- zdravě fyzicky vyvinuté
- smyslově otevřené vůči okolnímu světu
- individuálně i sociálně vyzrálé

Školní vzdělávací program je koncipován tak, aby vyhovoval oběma třídám, detailní propracování ponechává na třídních vzdělávacích programech.

Naše vzdělávací cíle a záměry vycházejí z RVP PV a vzdělávacího programu *Waldorfská mateřská škola*.

- vytvářet prostředí plné důvěry, pocitu bezpečí, jistoty, vzájemného respektu a empatie, ve kterém se všichni zúčastnění (dětí, zaměstnanci, rodiče) cítí dobře
- usilovat u dítěte o probouzení aktivního zájmu a chuti dívat se kolem sebe, naslouchat, poznávat a objevovat
- poskytovat dětem co nejširší nabídku toho, co rozvíjí vůli, citění a myšlení a co tyto tři oblasti dává do souladu
- dávat dětem vhodný příklad k napodobování
- osvojovat jednoduché poznatky o světě, přírodě, a jejich proměnách, příroda má řád
- rozvíjet pocit sounáležitosti s přírodou, s lidmi
- osvojovat praktické dovednosti - sebeobsluha, rozvíjet dovednosti v oblasti hrubé a jemné motoriky
- rozvíjet mluvený projev - vyjádřit své pocity, myšlenky, dojmy
- rozvíjet paměť, pozornost, podporovat představivost, fantazii
- rozvíjet komunikativní dovednosti dětí, vést děti k osvojení základů přirozených hodnot

- vést děti k získání osobní samostatnosti a schopnosti projevit se jako samostatná osobnost působící na své okolí
- podporovat a rozvíjet citové vztahy v rodině, ke kamarádům

Záměrem předškolního vzdělávání je rozvíjet každé dítě po stránce fyzické, psychické i sociální a vést je tak, aby na konci svého předškolního období bylo jedinečnou a relativně samostatnou osobností, způsobilou zvládat, pokud možno aktivně a s osobním uspokojením, takové nároky života, které jsou na ně běžně kladeny (zejména v prostředí jemu blízkém, tj. v prostředí rodiny a školy), a zároveň i ty, které ho v budoucnu nevyhnutelně čekají.

Děti se specifickými vzdělávacími potřebami budou vzdělávány podle individuálních vzdělávacích plánů, které vycházejí z doporučených postupů SPC nebo PPP.

Vzdělávání se uskutečňuje ve všech činnostech a situacích, které se v průběhu dne vyskytnou.

Uskutečňované druhy a formy činností

Činnosti spontánní

- jsou stavěny na vnitřní motivaci dítěte a jeho osobní aktivitě
- vycházejí z jeho samostatné činnosti a individuální volby, z dětské zvědavosti a potřeby objevovat
- využívají spontánních nápadů dítěte a zajišťují mu dostatečný prostor pro realizování jeho plánů (nejdůležitějším druhem této činnosti jsou všechny typy her, manipulace a experimentování)

Činnosti řízené

- jedná se o didakticky cílenou činnost, která je pedagogem přímo či nepřímo motivovaná
- je v ní zastoupeno spontánní a záměrné učení a počítá s aktivní účastí dítěte (nepředkládá pouze ucelené, již hotové poznatky)
- využívá prožitkového učení- hrou a činností- umožňující účast všech smyslů

Činnosti relaxační a odpočinkové

- motivovaná cvičení, odpočinek na lůžku
- relaxační odpočinek

Organizační formy práce s dítětem

- individuální (osobnostní) s 1 dítětem

- skupinové – v menších skupinkách
- kolektivní (frontální) – se všemi dětmi najednou

Používané metody

- **slovní** (verbální) – vyprávění, rozhovor, poslech, objasnění, popis, hodnocení
- **názorné** – pozorování, pokus, demonstrace, exkurze, předvádění
- **praktické činnosti** – experimentování, pracovní činnosti, konstruování, praktické řešení konkrétních situací
- nejúčinnější kombinace metod pro získávání poznatků

Základními metodami práce s dětmi ve třídě s waldorfskou pedagogikou je princip nápodoby, působení kvalitního prostředí a metoda rytmu a opakování.

Vše, co působí na smyslové orgány - s čím si dítě hraje, v jakém prostředí se pohybuje - ovlivní jeho fantazii, tvořivé síly a svobodný vývoj. Dítě v předškolním věku jako by bylo „jedním smyslovým orgánem“, napodobuje (zvnitřňuje) vše, s čím se setkává. Nejedná se pouze o to, co se zjevně děje kolem dítěte, nýbrž o všechno, co může vnímat svými smysly; nejde pouze o vnější, ale i o vnitřní duševní gesta vychovávajícího člověka. Z tohoto hlediska není podstatné, jaké množství podnětů na dítě působí a kolik poznatků o okolním světě získává, naopak - výchovně nejdůležitější je zde otázka kvality podnětů, jimž je dítě vystavováno a jimiž je oslovováno. Je důležité umožnit dítěti napodobování zdravých vzorů. Zde má největší význam, jaký je vychovatel člověk, jaké dojmy dítě jeho prostřednictvím dostane, zdali ho může napodobovat, zdali je dospělý skutečně „naplněn výrazem“.

Totéž platí i o tvorbě prostředí, ve kterém se dítě nachází, a o předmětech, které používá při svých hrách. Proto vybavení a hračky volíme především z přírodních materiálů, které zprostředkují přiměřené dojmy z okolí dítěte. Přírodní materiály jsou původní přirozená informace o světě kolem nás (nezkreslená a nezkarikovaná, lidským působením neproměněná). Hračka z přírodního materiálu nebo přírodnina sama (plody, kousky různých druhů dřev, hedvábí, len) nesou v sobě stále svou životní sílu příjemně oslovující smysly dítěte (tvar, teplo, jemná barva, povrch apod.) Prostředí naší MŠ je útulnou domácností s náladou opravdovosti, čistoty a sebeovládání - prostředí teplé, krásné a milé – potom je taková i dětská hra. Jeho vytváření je neustálým procesem podle měnícího se ročního období a svátků, změn sociálních vztahů dětí, učitelek a rodičů a vývojem osobnosti dětí a učitelek. Blahodárně zde působí také harmonie barev.

Dítě v předškolním věku se teprve učí orientaci v pro něj ještě neznámém světě. V rámci výchovně vzdělávacích aktivit vycházíme především z přirozených životních situací, z toho, s čím může dítě rezonovat, navázat na předchozí podobnou zkušenost, co může přirozeně prožívat, s čím je svou kulturou bytostně spojeno. Tyto činnosti jsou pravidelně opakovány,

stávají se součástí běžných denních rituálů a pro děti zdrojem pocitu uchopitelnosti, přehlednutelnosti a srozumitelnosti světa.

VII. VZDĚLÁVACÍ OBSAH

Centrálním tématem ŠVP je koloběh roku s jeho čtyřmi ročními obdobími.

Obsah vzdělávání je uspořádán do jednotlivých, integrovaných bloků a vychází z prioritních úkolů a koncepce školy. Integrované bloky jsou tvořeny tak, aby zasahovaly všechny vzdělávací oblasti. Jednotlivá témata rozpracovávají učitelky do podtémat a zohledňují přitom věk dětí, složení kolektivu, dané podmínky ve třídách. V třídním programu jsou uváděny již konkrétní činnosti – obsah činnosti, básně, písně, texty, hry, literatura... K danému podtématu jsou stanoveny dílčí vzdělávací cíle, časové určení-podle zájmu dětí a další konkrétní informace.

Integrované bloky na sebe navazují, doplňují se a prohlubují, některé se prolínají, některé přecházejí plynule jeden do druhého. Vzdělávání se uskutečňuje v průběhu celého dne a prostřednictvím všech činností, které dítě vykonává. Dbáme na vyváženost činností motorických, kognitivních a estetických, na střídání rušných a klidných činností.

Dáváme přednost - spolupráci před soutěživostí

- aktivnímu prožívání před pasivním přijímáním
- nedokonalému živému projevu před dokonalou technickou iluzí

I.třída „Barevný rok“

Obsah vzdělávání je sestaven ze čtyř okruhů a ty jsou rozpracovány do 10 témat. Jednotlivá témata obsahují návrhy podtémat, která jsou rozpracována podle stávajících podmínek mateřské školy, ve kterých se plní specifické, průběžné a konkrétní cíle. Ty se uskutečňují během celého dne ve všech činnostech a situacích, které se dětem naskytnou. Mají charakter hry, zábavy a zajímavých činností pro děti. Prohlubují aktivní zájem v dítěti a chuť dívat se kolem sebe, naslouchat a objevovat.

1. okruh – Barevný podzim

Září:

Téma: Kdo všechno přišel do školky

Podtémata: - Škola nás volá – ve školce se nám líbí, mám nového kamaráda

- Tady jsem doma – poznáváme naše město
- Pouť a posvícení
- Doprava

Charakteristika: Navodit radostnou atmosféru ve třídě, těšit se na společný pobyt dětí v mateřské škole, na společné zážitky. Utvářet pěkné vztahy mezi sebou navzájem, posilovat prosociální chování v dětské herní skupině, poznávat kamarády. Vytvářet základní představu o dopravních prostředcích a bezpečném pohybu v silničním provozu.

Říjen:

Téma: Sklízíme plody podzimu

Podtémata: - Na poli

- Na zahradě
- V lese
- Stěhovaví ptáci

Charakteristika: Osvojovat si jednoduché poznatky o přírodě a jejích proměnách, objevovat význam ovoce a zeleniny pro zdraví člověka. Sledovat charakteristické rysy podzimního období, péče o své okolí. Rozvíjet pracovní zručnost s různým přírodním materiálem.

Listopad:

Téma: Když padá listí

Podtémata: - Co umí vítr a déšť

- Moje tělo a zdraví
- Když kamarád stůně
- Martinský týden

Charakteristika: Vnímání krásy podzimních barev, seznamování se se změnami počasí. Vytvářet si životní postoje prospívající zdraví, osvojovat si poznatky o svém těle, získávat povědomí o způsobu osobního zdraví a bezpečí.

Specifické vzdělávací cíle:

- uvědomění si vlastního těla, rozvoj pohybových dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky.
- rozvoj vnímání a porozumění
- rozvoj a zpřesňování smyslového vnímání, posilování přirozených poznávacích citů – zvědavosti a zájmu
- uvědomění si vlastní identity, získání relativní citové samostatnosti
- rozvoj schopností a dovedností důležitých pro navazování vztahů k druhým lidem, vytváření prosociálních postojů k druhému
- rozvoj základních kulturně společenských návyků a dovedností, rozvoj schopnosti žít ve společnosti ostatních lidí
- vytváření vztahu k místu a prostředí, ve kterém dítě žije, rozvoj schopnosti přizpůsobit se přirozenému vývoji a běžným změnám

2. okruh – Bílá zima

Prosinec:

Téma: Těšíme se na Ježíška

Podtémata: - U nás doma s Mikulášem

- Vánoce, Vánoce přicházejí – Advent
- Vánoční chystánky
- Svátky a oslavy
- Vánoční besídka
- Vánoční trh
- Rozsvěcení vánočního stromu

Charakteristika: Mikuláš - jako tradice pro děti, plná radosti a zábavy. Příprava společných slavností, seznamovat se s tradicemi vánočních svátků. Uvědomovat si svou samostatnost, zaujímat vlastní názory a vyjadřovat je. Uvědomovat si citovou vazbu k rodinným příslušníkům a k lidem kolem nás.

Leden:

Téma: Paní Zima jede

Podtémata: - Tři králové

- Zimní hry a sporty – oblečení
- Půjdu k zápisu

- Stopy ve sněhu
- Čas pohádek

Charakteristika: Vnímat krásu přírody v zimě. Podpora pohybových aktivit během zimního sportování. Získat pocit radostného očekávání vstupu do 1. třídy základní školy, získat zájem o učení.

Únor:

Téma: Objevujeme svět kolem nás

Podtémata: - Hádej čím jsem – Masopust

- Karneval
- Co dělám celý den a celý rok

Charakteristika: Poznat Masopust v hudbě, v literatuře, v lidových zvycích. Poznávání hodnoty věcí a lidské práce. Osvojovat si sounáležitost s ostatním světem a rozvíjení povědomí o čase.

Specifické vzdělávací cíle:

- osvojení si poznatků o těle a jeho zdraví, o pohybových činnostech a jejich kvalitě
- rozvoj verbálních i neverbálních komunikativních dovedností
- vytváření pozitivního vztahu k intelektuálním činnostem, podpora a rozvoj zájmu o učení
- rozvoj schopností a dovedností vyjádřit pocity, dojmy a prožitky
- vytváření prosociálních postojů k druhému (rozvoj sociální citlivosti, tolerance a respektu)
- rozvoj kulturně estetických dovedností (slovesných, výtvarných, hudebních, dramatických)
- osvojování jednoduchých poznatků o světě a životě, o jejich rozmanitosti, vývoji a neustálých proměnách.

3. okruh – Rozkvetlé jaro

Březen

Téma: Jak se rodí jaro

Podtémata: - Loučení se zimou – Moréna

- Předjaří
- První jarní den

Charakteristika: Všimnout si nového života v přírodě, lidové tradice a zvyky, upevňovat sounáležitost s živou a neživou přírodou, seznamovat se se světem rostlin.

Duben

Téma: Moje zvířátko – kde má domov?

Podtémata: - Velikonoce

- Poznáváme domácí zvířátka a jejich mláďátka
- Kdo žije u potoků, řek a rybníků (+hmyz)
- Která zvířátka žijí ve volné přírodě?

Charakteristika: Hledat odpovědi na otázky týkající se živých tvorů, vztah člověka k nim, objevování různých druhů zvířat a seznamování se s jejich životem. Seznámit se s nebezpečím při setkání s cizími zvířaty.

Květen

Téma: Když všechno kvete

Podtémata: -Máme se rádi s mámou a tátou

- Naše maminka má svátek
- Barevná kvetoucí příroda
- Dopravní hřiště
- Sejeme a sázíme

Charakteristika: Vztah k rodině, poznat strukturu rodiny, uvědomit si nejbližší členy své rodiny. Získat povědomí o správném chování člověka k přírodě a k životnímu prostředí. Vytvářet základní představu o dopravních prostředcích a bezpečném pohybu v silničním provozu.

Specifické vzdělávací cíle:

- osvojování si dovedností důležitých k podpoře zdraví a bezpečí, vytváření zdravých životních návyků a postojů
- rozvoj řečových schopností – vytváření pojmů, rozvoj kultivovaného projevu
- posilování přirozených poznávacích citů (zvědavost, radost z objevování)
- rozvoj schopnosti vytvářet a rozvíjet citové vztahy k okolí
- rozvoj interaktivních a komunikativních dovedností
- rozvoj schopnosti žít ve společenství ostatních lidí, vnímat a přijímat základní hodnoty v tomto společenství uznávané
- rozvoj schopnosti vážit si života ve všech jeho formách.

4. okruh – Veselé léto

Červen

Téma: Co už umím

Podtémata: - Jak oslavujeme svátek dětí

- Kniha – studnice moudrosti
- Planeta Země – cesty, mapy, labirynty
- Přírodní jevy – počasí
- Neživá příroda

Charakteristika: Vytvářet základní kulturní a společenské postoje dětí. Samostatně se výtvarně vyjadřovat. Dodržovat kulturní a společenské návyky při zpěvu, rozvíjet všechny smysly. Rozvíjet povědomí o životě zvířat i lidí na planetě Zemi a získat povědomí o přátelství a toleranci lidí všech barev pleti.

Specifické vzdělávací cíle:

- rozvoj fyzické i psychické zdatnosti a věku přiměřených praktických dovedností
- osvojení některých dovedností, které předcházejí čtení a psaní, rozvoj zájmu o psanou podobu jazyka
- rozvoj tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření
- získání schopnosti řídit chování vůlí a ovlivňovat vlastní situaci
- ochrana osobního soukromí a bezpečí ve vztazích s druhými dětmi i dospělými
- rozvíjet schopnost žít ve společenství – spolupracovat, spolupodílet se
- osvojení poznatků a dovedností chránících před nebezpečnými vlivy, rozvoj pocitu sounáležitosti s živou a neživou přírodou.

Při tvorbě třídního vzdělávacího programu „Barevný rok“ se vychází z deseti publikací „Barevné kamínky“ od A. a M. Příkrylových, které vycházejí z rámcového programu a jsou rozpracovány do pěti oblastí:

Dítě a jeho tělo

Dítě a jeho psychika

Dítě a ten druhý

Dítě a společnost

Dítě a svět

Dále je využíváno Kurikulum předškolní výchovy „Rok v MŠ“ od E. Opravilové a V. Gebhartové a projektu šesti knih D. Šottnerové obsahující zvyky, obyčeje, náměty, návody, pohádky, příběhy a hry.

II. třída - s waldorfskou pedagogikou

Obecným cílem výchovně vzdělávacího procesu ve waldorfské pedagogice je harmonický rozvoj dítěte předškolního věku s důrazem na oblast citovou a morální. Vzhledem k tomu, že dítě v předškolním

věku potřebuje své síly k rozvoji a upevnění stavby orgánů a svého těla, není naše výchova zaměřena přednostně na rozvoj intelektu.

V období předškolního věku je dítě zcela v zajetí smyslových vjemů, schopnost identifikace je v této fázi největší. Dítě má přirozenou potřebu rytmu nejen co se týká spánku a bdění, klidu a aktivity, ale i opakování pohybu, zvuku a rytmu. Proto je důležité rozdělení dne, týdne, měsíce i roku. Všechno se opakuje v pevném rytmu, střídá se napětí s uvolněním.

Je třeba poskytnout dětem co nejširší nabídku toho, co rozvíjí vůli, citění a myšlení a co tyto tři oblasti dává do souladu. Veškerá činnost je vedena vědomím, že dítě musí mít možnost spoluprožívat a spoluvytvářet život v MŠ a jejím blízkém okolí. Proto učitelka provádí všechny činnosti s dětmi (šije, maluje, peče chléb, apod.), principem je zde výchova napodobováním.

Hlavním záměrem práce s dětmi ve waldorfské pedagogice je vytváření bezpečného a láskyplného prostoru plného podnětů pro rozvoj tvořivosti dětí a jejich trvalé radosti ze života. Základní podmínkou utváření dětského společenství v této mateřské škole je respekt k jedinečnosti každého dítěte, jeho individuální svobodě projevu a možnosti volby a rovněž rozvíjení jeho přirozeného nadání, se kterým vstupuje do života. Je zde podporován přirozený a harmonický rozvoj dětí v duchovní, duševní a fyzické oblasti.

V oblasti rozvoje vůle je kladen důraz na poskytování vhodných vzorů k napodobování, vytvoření spořádaného okolí s pevným životním rytmem jako základem pro vnitřní jistotu a vlastní smysl pro pořádek, pěstování motorických a tělesných schopností.

V oblasti rozvoje citění jde o umožnění rozvoje tvůrčí fantazie prostřednictvím volné hry, pěstování sociálních, kulturních, uměleckých i vyjadřovacích schopností, při malování vnímání barev a jejich vnitřní podstaty, pomocí uměleckého zážitku z pohádek, přírody, říkadel a písní je dítě vedeno k prožití sebe sama v souvislostech kulturně historických i přírodních.

V oblasti myšlení je cílem zprostředkovávat a charakterizovat dětem určité jevy tak, aby samo dítě docházelo k vytvoření vlastních i obecných pojmů na základě osobní zkušenosti, tvořit nevědomě působící zkušenosti a návyky, klást důraz na rozvoj řeči a možnost komunikace. Vést děti ke schopnosti pozorovat a vnímat zákonitosti přírody a vesmíru a plynutí času na základě prožitku lidových tradic, zvyků a rituálů, které poskytují dítěti poznání řádu a jistotu vyplývající z rytmicky se opakujících známých dějů, a umožňují vytváření pozitivního vztahu k místu a času, ve kterém se právě nachází.

V oblasti pěstování sociálních kompetencí waldorfská pedagogika rozvíjí u dětí schopnost soucitu, spolupráce, sdílení, sociální sounáležitosti a další vlastnosti, které jim umožní žít trvale v souladu s ostatními lidmi a v souladu s přírodou na této planetě.

Uspořádání života dítěte ve waldorfské třídě mateřské školy

Čtyřem pólům ročních období odpovídají čtyři hlavní roční slavnosti, ke kterým jsou v průběhu roku připojeny další ve snaze uchopit jejich původní význam pro současnost.

Slavení svátků vycházejících z procesů v přírodě i z tradičně vnímaných slavností našeho kulturního prostředí má ve výchově své místo a je velmi důležité pro pěstování určitých zvyků, poznávání obrazů a symbolů. Vše, co učitelka a rodiče s dětmi dělají nebo co děti nechají dělat, je nutno provázet plnou vnitřní účastí.

Obsah činností v průběhu roku je uspořádán do jednotlivých celků, které vycházejí tématicky z proměn přírody v průběhu roku a symbolů, které tyto proměny v našem kulturním prostředí charakterizují. Každý ze svátků tvoří jeden blok, který umožňuje prostřednictvím tradičních a dítěti srozumitelných obrazů, rituálů a praktických činností prožít určitou konkrétní skutečnost nebo naplnit výchovný cíl.

Stručná charakteristika jednotlivých celků:

Michaelská doba – obraz podzimu jako období sklizně úrody a počátku procesu odumírání života v přírodě (rovnodennost – znamení Vah – obraz rozvažování, hledání odvahy potýkat se s nerozhodností, s oslabujícími silami - odvaha, statečnost, rozhodnost, schopnost čelit překážkám a nebezpečí).

Martinská doba - prožitek zkracujícího se dne prostřednictvím tradičních lidských činností uprostřed kruhu blízkých lidí, prožitek vzájemnosti, společenství, tepla v lidských vztazích. Sv. Martin jako symbol lidského soucítění, vzájemné pomoci a úcty.

Advent - prožitek nálady adventního času - zamyšlení, tajemství, cesta k porozumění druhému člověku, vnitřní ztišení jako prostor pro druhého, Vánoce jako symbol příchodu nového života po období odumření (návrat Slunce, zrození světla z temnoty noci).

Masopust - Nový rok jako symbol optimismu a nové perspektivy, prožitek vrcholného období zimy v jeho tradičním pojetí jako období začátku pronikání životních sil z nitra Země na povrch. Masopust jako symbol živelnosti – cesta sebevyjádření, seberealizace, pocitu dostatku („hodování“) a radosti, podpora nápadů a experimentování, prožívání různých rolí, soutěžení.

Velikonoce - rytmižace, opakování, hledání vnitřního řádu v období všeobecného vnějšího pohybu a změn v přírodě (rašení, bujení).

Velikonoční zajíc jako symbol altruismu a překonání vlastních potřeb, vejce jako symbol nového života, proutí jako symbol proudící životní síly.

Letnice – prožitek vztahu k nejbližší osobě (svátek matek), starosti o ni, pocitu péče o ni, poděkování.
Otvírání studánek – královničky jako symbol uvolnění léčivých sil Země vnitřním očištěním, pták jako symbol svobodného ducha a svobodné vůle.

Svatojánská doba - prostřednictvím sběru léčivých bylin a péče o zahradu a své okolí prožitek síly vrcholícího období léta v jeho plnosti forem před počátkem působení sil útlumu v přírodě, nálada obratu, proměny Sv. Jan jako symbol zralosti a obratu – kvalitativní změny v přírodě i v nitru člověka (nejen já, ale i druzí).

Funkce a smysl těchto celků:

Funkce poznávací – dítě se seznamuje s významem jednotlivých tradičních svátků roku, získává porozumění pro symboly kultury, ze které vychází, a její historii. Vnímá proměny kvalit přírody v průběhu roku a stává se součástí jejího řádu.

Funkce emocionální – slavnost poskytuje dítěti prožitek naplněného očekávání, pocit nasycení, uskutečnění, oddělením času svátečního a času všedního přináší citové uspokojení a pocit životní pohody a umožňuje jeho plnohodnotné prožití.

Funkce sociální – slavnost připravuje a prožívá dítě nejen se „svými lidmi“ ze školního společenství, ale i v rámci širšího okolí MŠ a také se svou rodinou. MŠ tak naplňuje princip komunitní školy – stává se místem vzájemného setkávání.

Funkce volní – věci docházejí k cíli, má tedy smysl se o ně pokoušet – splnění úkolu přináší pocit seberealizace, zvyšuje vědomí vlastní hodnoty a uspokojení ze spolupráce. Dochází k posílení vůle – dítě není pouze pozorovatelem skutečnosti, ale jejím tvůrcem – získává množství nových kompetencí.

Funkce etická – každý z jednotlivých obrazů se stává trvalou součástí osobnosti dítěte, mravním návykem, součástí dětského já, vnitřní životní potřebou – prožité obrazy se stávají samozřejmostí v budoucím interpretačním rámci života.

Funkce estetická – vytváříme v průběhu přípravy slavnosti prostředí naplněné harmonií a krásou (slavnostní okamžik, slavnostní nálada – úklid, zdobení)

Funkce ekologická – jednotlivá období roku a jednotlivé charakterové rysy osobnosti člověka vnímané prostřednictvím obrazů jsou výrazem jednoty bytí na Zemi – jsme svým jednáním spojeni se Zemí a

její duševností. Ta v jednotlivých obdobích oslovuje a probouzí naše konkrétní lidské kvality (odvaha, soucit, porozumění, seberealizace, schopnost proměny, bdělost, naslouchání apod.) – Země a jsoucno jsou nesený shodným řádem bytí, nelze je od sebe oddělit.

VIII. SPOLUPRÁCE S RODIČI

Dobré, otevřené a partnerské vztahy s rodiči založené na vzájemné důvěře jsou velmi důležitou podmínkou dobré spolupráce a naší snahou je, aby se vztahy s rodiči daly takto charakterizovat.

Rodiče mohou vstupovat do tříd, po dohodě s učitelkou setrvat s dítětem ve třídě, pokud je to v jeho zájmu, konzultovat s učitelkou výchovné otázky.

Rodiče se podílejí na oslavách narozenin jejich dětí, spolupracují při přípravách společných akcí.

Společně s rodiči pořádáme:

- výlet rodičů a dětí - ten naplánují a zorganizují sami rodiče
- v každé třídě spoluprožíváme několikrát ročně s rodiči odpoledne s obsahem odpovídajícím zaměření jednotlivých tříd. V první třídě např. loučení s létem, výroba draků, vánoční besídka, velikonoční setkání. Ve waldorfské třídě např. martinská slavnost, vánoční slavnost s vánoční hrou, tříkrálová hra...
- Vánoční trh, kterému předchází společné vyrábění vánočních drobností. Výtěžek je použit na nákup hraček a dlouhodobě jsme podporovali humanitární akci Adopce na dálku tím, že jsme posílali část výtěžku z prodeje na vzdělání dívky Margareth v africké Zambii. Tento projekt byl ukončen a letos přispějeme nadaci Dobrý anděl a Lékaři bez hranic.

IX. EVALUAČNÍ SYSTÉM

Cílem evaluace je komplexní zkvalitňování práce mateřské školy a získání zpětné vazby pro další práci.

Předmětem hodnocení činnosti naší mateřské školy jsou především tyto oblasti:

- 1. Jak jsou naplňovány potřeby našich dětí** (potřeba náležitého přísunu podnětů zvenčí, smysluplného světa, potřeba životní jistoty, vlastní společenské hodnoty a potřeba otevřené budoucnosti)?
- 2. Jak jsou naplňovány cíle výchovně vzdělávacího působení v naší MŠ** (vytváření bezpečného a láskyplného prostoru plného podnětů pro rozvoj tvořivosti dětí a jejich trvalé radosti ze života, poskytování vhodných vzorů k napodobování, umožnění rozvoje tvůrčí fantazie prostřednictvím volné hry, rozvíjení schopnosti soucitu, spolupráce, sdílení a sociální sounáležitosti a rozvíjení sebevědomí, sebedůvěry, sebeúcty a kladné sebehodnocení dětí)?
- 3. Jaká je kvalita sociálních vztahů v prostředí naší MŠ** (spolupráce s rodiči, komunikace v kolegiu pracovníků, rozložení a naplňování kompetencí jednotlivých členů kolegia, komunikace s veřejností, komunikace se zřizovatelem)?
- 4. Hospodaření MŠ**

Prostředky (metody a techniky)

- sebehodnocení
- běžné pozorování
- záměrné pozorování (hospitace)
- průběžné, pravidelné i příležitostné rozhovory (s dětmi, s kolegyní ve třídě, s dalšími odborníky)
- rozbor dokumentace
- analýza vzdělávacích programů
- analýza práce dětí

Takto získané poznatky jsou následně diskutovány na pedagogických konferencích.

Konferencí se všichni přítomní účastní jako rovnoprávní partneři. Předmětem jednání jsou otázky pedagogické práce a rozvoje školy a jsou členěny na část studijní, pedagogickou a správně-organizační. Konference jsou tak účinným orgánem pro vzájemné poznávání a uvědomování si spoluodpovědnosti každého jedince za chod celého organismu školy. Rozhodování v pedagogických a organizačních otázkách je výsledkem společného konsensu. Tento způsob spolupráce přispívá k vědomému postoji každého k projednávané otázce, k vnímání a respektování názorů ostatních a k vytváření rovnoprávného společenství.

Hodnocení přímého pedagogického působení v jednotlivých skupinách dětí je prováděno formou hospitací ředitelky, zvláště u začínajících nebo nových učitelek. O hospitacích i o společných konferencích jsou vedeny písemné záznamy.

Odpovědnost za správní oblast a hospodaření nese ředitelka MŠ.

Časový harmonogram hodnocení

Písemné záznamy o dětech vypracovávají učitelky pro svou potřebu nejméně 2x ročně.

Pedagogické konference probíhají v dvoutýdenním rytmu.

Provozní porady se všemi zaměstnanci podle potřeby.

Hodnotící zprávu za celou školu předkládá ředitelka zřizovateli v dvouletém cyklu.

X. ZÁVĚR

Vytvořením školního vzdělávacího programu vznikl dokument, který by mohl být dobrým vodítkem pro systematickou a cílevědomou práci.

Záleží na všech lidech, kteří se v mateřské škole setkávají, zda-li se stane „dílnou lidskosti“ a budou-li naplňovány všechny potřeby dětí, které k nám s očekáváním přicházejí.

XI. POUŽITÁ LITERATURA

DELORS, J. et al.: *Učení je skryté bohatství*. Praha, UIV 1997

CARLGREN, F. *Výchova ke svobodě*. 1. vyd. Praha : Baltazar, 1991

ISBN 80-900307-2-6

DOSTAL, J. předmluva k dílu STEINER, R. *Waldorfská pedagogika, metodika a didaktika*. 1. vyd.

Praha: Opherus, 2003

ISBN 80-902647-7-8

HELUS, Z. *Osobnost a její vývoj*. Praha: UK - pedagogická fakulta, 2003

ISBN 80-7290-125-7

HORKÁ, H., HRDLÍČKOVÁ, A.: *Výchova pro 21. století*: Brno: Paido 1998

ISBN 80-85931-54-0.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. 1. vyd. Praha: Tauris 2006
ISBN 80 87000-00-5

RÝDL, K. *Alternativní pedagogická hnutí v současné společnosti.*
Brno: M. Zeman 1994. 24 s. ISBN 80-9000035-8-3

SASSMANNSHAUSEN, W., PATZLAFF, R. *Leitlinien der Waldorfpädagogik für die Kindheit von 3 bis 9 Jahren.* Stuttgart: Impersum, 2005.
ISBN 3-927286-46-X

SMOLKOVÁ, T. *Dítě v úctě přijmout...* 1. vyd. Praha: Maitrea, 2007
ISBN 80-903761-2-6

VÁGNEROVÁ, M. *Psychologie školního dítěte.* 1. vyd. Praha : Karolinum, 1997.
149, 154, 155 s. ISBN 80-7184-487-X

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie.*
Praha: Karolinum, 1997. 38 s. ISBN 80-7184-317-2